

VELFÆRDENS SPYDSPIDS

For 50 år siden oprettede statsminister **VIGGO KAMPMANN** (S) Kulturministeriet. Han ville drive velfærdsstaten Danmark fremad og åbne en slagmark for nye ideer.

DET VAR GODE TIDER. Der lød stemmer i opgange i de nybyggede beboelsesejendomme, oliefyret brummede i de nye parcelhuse. De nyanlagte motorveje fyldtes med skinnende Opel'er, Citroëner og Folkevogne. Danmark i 1961 var en summende mønsterkommune, hvor produktion og forbrug steg stejlt. Netop i foråret 1961 udkom første nummer af boligmagasinet *Bo Bedre*, som inspirerede danskerne til at indrette deres boliger friskt og moderne. De 50.000 eksemplarer var udsolgt i løbet af en dag.

Folk kunne føle sig trygge på flisegangene. I løbet af de seneste fem år var sociallovgivningen udbygget, så ingen syge, gamle eller handicappede skulle frygte at være overladt til sig selv. Og der var indført et niende skoleår.

Det gik så godt, at den socialdemokratiske statsminister, Viggo Kampmann – som året forinden havde vundet folketingsvalget på sloganet ”Gør gode tider bedre” – fandt, at tiden var inde til næste ryk i den store velfærdskonstruktion. Efterkrigstidens varemangel og nøjsomhed var overstået. Nu gjaldt det om, at det materielle overskud blev omsat i forædling og trivsel. Borgerne i 1960'ernes lyse Danmark skulle dels blive dygtigere, dels fylde deres fritid med andet end døsende forbrug.

Kampmann forestillede sig et nyt ministerium, som skulle være spydspids i velfærdsudviklingen. Et ministerium for kunst og videnskab. Statsministeren havde selv i 1960 nærmet sig landets intellektuelle gennem en række møder. Han havde de foregående år lyttet til kunstneres og debattørers anklager mod Socialdemokratiet for at pacificere befolkningen i velstand og pop. I 1960 havde Kampmann opfordret forfattere og akademikere til at deltage aktivt i samfundsudviklingen, for som han konstaterede med en mild trussel: ”Regeret bliver der alligevel.” Og nu skred han til handling.

Kampmann havde skelet til Frankrig, som i 1959 oprettede verdens første rene kulturministerium, og til Sverige og Norge, som gennem 1950'erne havde etableret en række statslige støtteordninger.

Fortropministerium

I foråret 1961 tilkaldte statsministeren Henning Rohde, souschef på Det Kgl. Teater, for at tilrettelægge det nye ministeriums virkefelter og praktiske opbygning. Jurist Rohde var en handlekraftig og sprælsk herre med en fortid som kontorchef i Undervisningsministeriet, som chef for Danmarks Radios litteratur- og dramaafdeling og som redaktør på Politiken. Kampmann havde fundet sin departementschef for det kommende ministerium.

Planen var at vriste universiteter og forskning fra Undervisningsministeriet. Det meget store ministerium skulle også afgive

Visioner for danskerne. Statsminister Viggo Kampmann (S) ville bane nye veje med Kulturministeriet.

FOTO: TAGE CHRISTENSEN, POLFOTO

de statslige lærestudier og institutioner på kulturens område: Det Kongelige Teater, Statens Museum for Kunst, Nationalmuseet, Kunstakademiet, Biblioteksskolen, etc. Danmarks Radioskule skulle også med. Et storladent fortropministerium, avanceret og bredspektret med ansvar for alt fra atomforskning på det nye center i Risø over DR's lørdagsunderholdning til Bournonvilleballet på Det Kongelige Teater.

Da det kom til stykket – efter folketingsvalget i september 1961 – måtte Kampmann bøje sig for regeringspartierne i Det Radikale Venstre: Universiteter og forskning forblev i Undervisningsministeriet. I forhold til planerne var det derfor en amputeret nyskabelse, statsminister Kampmann kunne præsentere, da han dannede regering den 7. september 1961: Ministeriet for Kulturelle Anliggender. Med et navn lånt direkte fra Frankrig. Og dette ansvarsområde forblev stort set intakt i de følgende 50 år.

Der var bred politisk støtte til intentionerne bag det nye ministerium. Også til den mæcenrolle, som staten nu skulle påtage sig

under ordnede forhold. I forvejen eksisterede en række støtteordninger – til kunst, litteratur, udsmykning – men de behandledes meget pletvis i årtierne før og efter Anden Verdenskrig, for eksempel gennem direkte debat af enkelte forfatterskaber i Folketingssalen. Fordelingen af støtten blev så afgjort ved almindelig studehandel, så et par konservative skønånder modtog støtte, mod at et par arbejderforfattere også fik penge.

Antiamerikanisering

I 1956 havde et stort flertal stemt for en ordning, så staten oprettede en fond på 700.000 kroner årligt til kunstnerstøtte: Statens Kunstfond. Ordningen hørte under Undervisningsministeriet, hvor socialdemokraten Julius Bømholt dengang var minister. Politikerne var over en bred kam lydhøre over for det skabende kunstliv, som erklærede sig udpint. Det var ganske reelt. I forhold til mæcenhjælpen under enevælden og under den nationale vækkelse i 1800-tallet, hvor bevillinger til kunst og kultur til tider var oppe på 3 procent af statsbudgettet, røg støtten i 1950'erne lige under en procent.

Den socialdemokratiske kulturordfører Lars M. Olsen filosoferede ved behandlingen i 1956 over den dalende kulturstøtte gennem et par generationer. Han fandt, at det var "muligt, at det

i et demokratisk samfund kan føles, at staten ikke på samme måde som under andre styreformere rent praktisk har brug for at demonstrere sin styrke og ophøjethed". Disse tanker affødte åbenbart eftertænksomme nik over hele Folketingssalen: Nej, frikadeller, tv og nye biler var ikke alt.

Der var også bred enighed blandt de ærværdige folketingsmedlemmer om, at det var nødvendigt at modvirke de tendenser til forfladigelse og pop, tegneserier og amerikanisering, som ungdommen forbavsende de ældre generationer med. Kun 6 folketingsmedlemmer stemte imod, men 57 undlod at stemme.

Derfor var Julius Bømholt omgivet af velvilje, da statsminister Viggo Kampmann fem år senere, den 7. september 1961, udnævnte den 65-årige socialdemokrat til Danmarks første kulturminister. Ved udnævnelsen modtog Bømholt et telegram, som understregede de ændrede, velpolstrede betingelser i velstandsboomet. Partifællen K.K. Steincke, arkitekten bag den store socialreform i 1930'erne, var fra en epoke, da politik først og fremmest handlede om at afhjælpe nød. I mild undren sendte Steincke nu Bømholt en kort besked:

"Da vi havde varemangel, fik vi et Varedirektorat. Nu har vi så fået et Kulturministerium." • (JJ)

Henning Rohde til Kulturministeriet

Bømholt ventes at hente sin departementchef i Kulturministeriet

Spænding om grænsen i to ministerier

Efter det officielt gennemførte ministerskifte i går indleder statsministeren flere dages forhandlinger om resort-afgrænsningen. Nyt medlem af regeringens økonomiudvalg

Statsminister Viggo Kampmann i forhold til det nye ministerium

Det nye ministerium

Fortæst fra side 1. KULTUR

Dagens Nyheder-situationen har givet anledning til tanker om blandede bygning eventuelt kunne købes af staten.

KRITISKE MINISTERIER

BØMHOLT, der i tidligste ungdom KULTUREN

POLITIKEN

Kulturens muntre søn

2 nye ministre - 5 „bytter gårde“

Hilmar Baunsgaard og Halvge Petersen ind i rekonstrueret regering som handelsminister og undervisningsminister Bømholt bliver kulturminister og Philip økonomiminister

DE, DER GÅR

